

Talia enim sunt verba Apostoli : « Attendite, inquit, quid » dicit Elias : Domine, Prophetas tuos occiderunt, alta- » ria tua everterunt, et ego relictus sum solus, et quæ- » runt animam meam. » Sed quid illi dicit responsum divinum? « Reliqui mihi septem millia virorum, qui non » curvaverunt genua ante Baal<sup>1</sup>. » Solum te putas esse servum bene laborantem : sunt et alii me timentes, et non pauci. Nam septem millia ibi habeo. Et adjunxit : « Sic ergo et in hoc tempore. Crediderunt enim aliqui » Judæi, et multi fuerunt reprobati : » sicut et ille qui vulpium foveas gestabat in animo. « Sic ergo, inquit, et » in hoc tempore, reliquiæ per electionem gratiæ salvæ » factæ sunt ; » id est, idem Christus est qui tunc, et modo, qui et illi tunc Eliæ dixit : Reliqui mihi. Quid est : Reliqui mihi? Ego illos elegi, quia vidi mentes illorum de me præsumentes, non de se, nec de Baal. Non sunt mutati, sic sunt ut a me facti sunt. Et tu qui loqueris, nisi de me præsumeres, ubi esses? Nisi gratia mea plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genua flecteres? Gratia autem mea plenus es; quia nihil de tua virtute, sed totum de mea gratia præsumpsisti. Noli ergo in hoc gloriari, ut putes te in servitio tuo non habere conservos : sunt quos elegi, sicut et te, de me scilicet præsumentes : sicut ait Apostolus : « Et nunc reliquiæ per electionem gratiæ » salvæ factæ sunt. »

IV. Cave, o Christiane, cave superbiam. Licet enim imitator sanctorum sis, totum semper gratiæ reputa : quia ut esset aliquid reliquum, gratia in te Dei, non tuum meritum fecit. De ipsis denique reliquiis dixerat propheta Isaias commemorans : « Nisi Dominus Sabaoth reliquisset » nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, et sicut » Gomorrha similes fuisset. Sic ergo, inquit, et in

<sup>1</sup> Florus ad Rom. xi, 3, etc.

» hoc tempore reliquiæ per electionem gratiæ salvæ fac- » tæ sunt<sup>1</sup>. » Si autem gratia, inquit, jam non ex operi- » bus, id est, jam non de tuo merito extollaris : alioquin » gratia jam non est gratia<sup>2</sup>. » Si enim de tuo opere præsumis ; ergo merces tibi redditur, non gratia condonatur. Si autem gratia est, gratis datur. Interrogo nunc. Credis, o peccator, Christo? Dicis, Credo. Quid credis? Gratis universa peccata per ipsum tibi posse remitti? Habes quod credidisti. O gratia gratis data! Quid tu juste, credis te sine Deo non posse servare justitiam? Ipsius ergo totum reputa, quod justus es, pietati : quod autem peccator es, tuæ iniquitati ascribe. Esto accusator tuus, et ille erit indultor tuus. Omne enim crimen, facinus, vel peccatum, nostræ est negligentiae et omnis virtus et sanctitas, Dei est indulgentiæ. Conversi ad Dominum, etc.

### SERMO CI<sup>3</sup>.

De verbis Evangelii Luc. x : *Mensis quidem multa, etc.*

I. IN lectione Evangelii, quæ modo recitata est, admonemur quærere quæ sit messis de qua Dominus ait : « Mensis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate » Dominum messis, ut mittat operarios in messem » suam<sup>4</sup>. » Tunc adjecit duodecim discipulis suis, quos et Apostolos nominavit, alios septuaginta duos, et misit illos omnes, sicut ex verbis ejus apparet, ad paratam messem. Quæ ergo erat illa messis? Non enim illa messis in his

<sup>1</sup> Isai, i, 9. — <sup>2</sup> Rom. xi, 6, etc. — <sup>3</sup> Alias 427 de Sanctis. — <sup>4</sup> Luc. x, 7.

Gentibus erat, ubi nihil fuerat seminatum. Restat ergo, ut intelligamus istam messem fuisse in populo Judæorum. Ad illam messem venit Dominus messis, ad illam messem misit messores: ad Gentes autem non messores, sed seminatores. Intelligamus ergo messem factam in populo Judæorum, sementem in populis Gentium. Ex illa enim messe Apostoli electi sunt, ubi jam cum meteretur, maturum erat; quia ibi Prophetæ seminaverunt. Delectat inspicere agriculturam Dei, et oblectari donis ejus, et operariis in agro ejus. In hac enim agricultura operabatur qui dicebat: « Plus omnibus illis laboravi<sup>1</sup>. » Sed vires ei dabantur ad operandum a Domino messis: ideo subjecit: « Non ego sum, sed gratia Dei mecum<sup>2</sup>. » Nam se in agricultura versari satis ostendit, ubi ait: « Ego » plantavi, Apollo rigavit<sup>3</sup>. » Hic autem Apostolus de Saulo Paulus, hoc est, de superbo minimus: (Saulus enim a Saüle denominatur: paulum autem modicum est: unde nomen suum quodam modo interpretatus, ait: « Ego sum » minimus Apostolorum: » ) ipse ergo Paulus, id est, modicus et minimus missus ad Gentes, præcipue ad Gentes se missum dicit<sup>4</sup>. Ipse scribit, nos legimus, credimus, prædicamus. Ipse ergo dicit in Epistola sua quæ est ad Galatas, vocatum se jam a Domino Jesu venisse Jerosolymam, et Evangelium cum Apostolis contulisse, dexteras sibi datas fuisse, et signum concordiæ, signum consonantiæ, quod ab se ipsi didicerant, eis in nihilo discrepabat. Deinde placuisse dicit inter se et ipsos, ut ipse ad Gentes, illi autem in circumcisionem irent; ille seminator, illi messores. Merito etiam Athenienses, quamvis nescientes, nomen suum ei dixerunt. Audientes enim ab eo verbum: « Quis est, inquiunt, hic seminator verborum<sup>5</sup>? »

<sup>1</sup> 1 Cor. xv, 10. — <sup>2</sup> Ibid. — <sup>3</sup> Id. iii, 6. — <sup>4</sup> Galat. n, 1, etc. — <sup>5</sup> Act. xvii, 18.

II. Attendite ergo, et delectet vos mecum inspicere agriculturam Dei et in ea messes duas, unam transactam, aliam futuram: transactam in populo Judæorum, futuram in populis Gentium. Probemus hoc: et unde nisi de Scriptura Dei Domini messis? Ecce habemus ibi præsentem capitulo dictum esse? « Messis multa, operarii autem » pauci. Rogate Dominum messis, ut mittat operarios in » messem suam<sup>1</sup>. » Sed quia in illa messe futuri erant contradictores et persecutores Judæi: « Ecce, inquit, » mitto vos sicut agnos in medio luporum<sup>2</sup>. » Evidentius de hac messe aliquid ostendamus in Evangelio secundum Joannem, ad puteum ubi fatigatus Dominus sedit, magna quidem acta sunt sacramenta, sed angustum tempus est, ut omnia pertractentur. Quod autem ad præsentem rem pertinet, audite. Suscepimus enim messem ostendere in populis, in quibus Prophetæ prædicaverunt: ideo enim illi seminatores, ut Apostoli possent esse messores. Samaritana mulier loquitur cum Domino Jesu, et inter cætera cum dixisset ei Dominus, quomodo debeat adorari Deus: ait illa: « Scimus quia veniet Messias, qui dicitur » Christus, et omnia nos docebit<sup>3</sup>. » Et Dominus ad illam: « Ego sum qui loquor tecum. » Crede quod audis: quid quæris quod vides? « Ego sum qui loquor tecum. » Quod autem illa dixerat: « Scimus quia Messias veniet, » quem annuntiaverunt Moyses et Prophetæ, qui dicitur » Christus. » Jam enim spica messis erat. Gignenda acceperat Prophetas seminatores, Apostolos expectabat matura messores. Mox ut hoc audivit credidit, et hydriam dimisit, et festinanter cucurrit, annuntiare Dominum cœpit. Discipuli tunc ierant ad emendos panes: qui redeuntes invenerunt Dominum loquentem cum muliere, et mirati sunt. Non sunt tamen ausi dicere ei: Quid vel

<sup>1</sup> Luc. x, 2. — <sup>2</sup> Ibid. 3. — <sup>3</sup> Joan. iv, 25.

quare cum illa loqueris? Admirationem apud se habuerunt, audaciam corde presserunt. Huic ergo Samaritanæ non erat novum nomen Christi, jam expectabat venientem, jam crediderat esse venturum. Unde crediderat si non Moyses seminaverat? Sed hoc expressius audite. Dominus tunc ad Discipulos suos ait: « Dicitis quia adhuc » longe est æstas, levate oculos vestros, et videte albas » regiones ad messem. » Et adjungit: « Alii laboraverunt, et vos in labores eorum intrastis<sup>1</sup>. » Laboravit Abraham, Isaac, Jacob, Moyses, Prophetæ, laboraverunt seminando; in adventu Domini matura messis in venta est. Missi messorum cum falce Evangelii, portaverunt manipulos ad aream Dominicam, ubi Stephanus tritureretur.

III. Hic autem accedit Paulus ille, et ad Gentes mittitur. Et non tacet hoc in commendando gratiam, quam præcipue proprieque suscepit. Ait enim in Scripturis suis, missum se esse prædicare Evangelium, ubi Christus non erat nominatus. Sed jam quia facta est illa messis, et omnes Judæi qui remanserunt, messem attendamus quod nos sumus. Seminatum est enim ab Apostolis et Prophetis. Ipse Dominus seminavit. Ipse enim in Apostolis fuit, quia et ipse messuit Christus. Non enim illi aliquid sine illo: ille perfectus est sine illis. Ipse enim illis ait: « Quia sine me nihil potestis » facere<sup>1</sup>. » Seminans ergo Christus jam in Gentibus quid dicit? « Exiit seminans seminare<sup>6</sup>. » Ibi mittuntur messorum metere, hic exiit seminans seminare impiger. Quid enim pertimuit, quod aliud cecidit in viam, aliud in petrosa loca, aliud inter spinas? Si istas difficiles terras timeret, ad terram bonam non perveniret. Quid ad nos, quid nobis est jam de Judæis disputare, et loqui de palea: hoc solum ad nos, ne via simus, ne saxum, ne spinæ, sed

<sup>1</sup> Joan. iv, 35. — <sup>2</sup> Forte addendum, messis non sunt. — <sup>3</sup> Joan. xv, 5. — <sup>6</sup> Luc. viii, 5.

terra bona. Paratum cor nostrum, unde tricenum, unde sexagenum, unde millenum et centenum: illud minus est, et illud plus est; sed totum triticum est. Via non sit, ubi conculcatum semen a transeuntibus velut avis auferat inimicus. Saxum non sit, ubi modica terra statim facit germinare, quod non possit solem portare. Spinæ non sint, cupiditates sæculi, sollicitudines vitæ vitiosæ. Quid enim pejus sollicitudine vitæ, quæ pervenire non permittit ad vitam? Quid miserius, quam curando vitam, amittere vitam? Quid infelicius, quam timendo mortem, cadere in mortem? Extirpentur spinæ, paretur ager, suscipiantur semina, perveniatur ad messem, horreum desideretur, non ignis timeatur.

IV. Ad nos itaque pertinet, quos qualescumque Dominus in agro suo constituit operarios, dicere ista vobis, seminare, plantare, rigare, aliquibus etiam arboribus circumfodere, et cophinum stercoris adhibere; pertinet ad nos hæc fideliter agere: ad vos, fideliter capere: ad Dominum, nos adjuvare operantes, vos credentes, omnes laborantes, sed mundum in illo vincentes. Quid ergo ad vos pertinet, dixi: quid ad nos pertineat, volo dicere. Sed forte alicui ex vobis videtur, quia dixi superfluum aliquid me velle dicere, et apud se ipsum loquens in cogitatione dicit: O si jam dimittat nos: Jam dixit quid pertineat ad nos, quod ad ipsum pertinet quid ad nos? Puto melius esse in alterna et mutua charitate pertineamus ad vos. De una modo quidem vos familia estis, nos ex eadem quidem familia dispensatores sumus omnes, ad unum Dominum pertinemus omnes. Nec quod do, de meo do; sed de illius a quo accipio et ego. Nam si de meo dederò, mendacium dabo. « Qui enim loquitur mendacium, de » suo loquitur<sup>1</sup>. » Debetis ergo audire quid pertineat ad

<sup>1</sup> Joan. viii, 44.

dispensatorem, sive ut in vobis ipsis, si tales inveneritis, congratulemini, sive etiam in hoc ipso instruamini. Quam multi enim in hoc populo futuri sunt dispensatores. Et nos ibi fuimus ubi estis: et nos qui videmur modo de superiore loco conservis metiri cibaria, ante paucos annos in inferiore loco cum conservis accipiebamus cibaria. Episcopus laïcis loquor: sed inde scio quam multis futuris episcopus loquor.

V. Ergo videamus quomodo nos intelligamus, quod præcepit Dominus eis quos mittebat Evangelium prædicare, et mente paratam messem videamus. « Nolite, inquit, ferre sacculum aut peram, aut calceamenta; et » neminem per viam salutaveritis. Et in quamcumque domum intraveritis, dicite: Pax huic domui. Si est illic » filius pacis, requiescet super illum pax vestra: si quo minus, ad vos revertetur<sup>1</sup>. » Si requievit, perdidit? Absit hoc a mente sanctorum. Ergo nec illud accipiendum est carnaliter: ac per hoc forte nec saccus, nec calceamenta, nec pera; maximeque illud ubi nobis, si simpliciter sine discussione, accipiamus, superbia videtur imposita; ne quemquam in via salutemus.

VI. Attendamus Dominum nostrum exemplum verum et adjutorium. Probemus quia adjutorium. « Sine me nihil potestis facere<sup>2</sup>. » Probemus quia exemplum: « Christus pro nobis passus est, Petrus dicit, nobis relinquens exemplum, » ut sequamur vestigia ejus<sup>3</sup>. » Ipse Dominus noster loculos habuit in via, et ipsos loculos Judæ commendaverat. Patiebatur quidem furem: sed ego a Domino meo discere cupiens dico, Domine, patiebaris furem, unde habebas unde tolleret? Me hominem miserum et infirmum monuisti nec sacculum portare: tu portasti loculos, et erat ubi furem patereris. Si non portares, nec ille inveniret quod auferret.

<sup>1</sup> Luc. ix, 4-6. — <sup>2</sup> Joan. xv, 5. — <sup>3</sup> 1 Petr. ii, 21.

Quid restat, nisi quod hic dicat mihi, Intellige quod audis: « Nolite portare sacculum. » Quid est sacculus? Pecunia clausa, id est, occulta sapientia. Quid est: « Nolite portare sacculum? » Nolite fieri sapientes penes vosmetipsos. Accipite Spiritum sanctum. Fons in te debet esse, non sacculus; unde erogatur, non ubi includatur. Hoc est pera, quod est sacculus.

VII. Calceamenta quid sunt? Calceamenta quibus utimur, coria mortuorum sunt, nobis tegmina pedum. Per hoc ergo jubemur renuntiare mortuis operibus. Hoc in figura Moyses admonebatur, quando Dominus loquens ait: « Solve calceamenta de pedibus tuis: locus enim in quo stas terra sancta est<sup>1</sup>. » Quid tam terra sancta, quam Dei Ecclesia? In illa ergo stemus, calceamenta solvamus, id est, mortuis operibus renuntiemus. Nam de his calceamentis, quibus calceati ambulamus, consolatur me idem ipse Dominus meus. Si enim ipse calceatus non esset, non de illo Joannes diceret: « Non sum dignus solvere » corrigiam calceamentorum ejus<sup>2</sup>. » Sit ergo obedientia, non subrepat superba duritia. Ego, inquit, Evangelium impleo, quia nudo pede ambulo. Tu potes, ego non possum. Quod simul accipimus, custodiamus. Quomodo? Charitate flagremus, invicem diligamus: ac sic fit ut ego amem fortitudinem tuam, et tu portes infirmitatem meam.

VIII. Quid autem tibi videtur, qui non vis intelligere quemadmodum ista dicta sint, et cogaris praviter ipsi Domino calumniari de loculis et calceamentis; quid tibi videtur? Ita-ne placet ut iter agentes occurramus charis nostris, et eos non salutemus majores, non resalutemus minores? Jam-ne Evangelium imples, quia salutaris et taces? Sic vero non viatori iter agenti, sed milliaro similis eris iter ostendenti. Ergo stoliditatem deponamus, et

<sup>1</sup> Exod. iii, 5. — <sup>2</sup> Luc. iii, 16.

verba Domini intelligamus, et in via neminem salutemus. Non enim sine causa hoc jubemur, aut nollet nos facere quod juberet. Quid ergo est: « Neminem salutaveritis in » via? » Potest quidem et simpliciter sic accipi, quia jussit nos festinanter agere injuncta: et hoc ita dixerit: « Neminem per viam salutaveritis, » tanquam diceret: Omnia prætermittatis, dum quod injunctum est peragatis: ea locutione qua solent dicta exaggerari consuetudine sermocinandi. Nec longe pergamus: in eodem sermone paulo post dicit: « Et tu Capharnaum, quæ usque ad cælum » exaltata es, usque in infernum deprimeris<sup>1</sup>? » Quid est, « Usque ad cælum exaltata es? » Numquid civitatis illius mœnia nubes tetigerunt, aut ad sidera pervenerunt? Sed quid est, « In cælum exaltata es? » Nimium tibi felix videris, nimium potens, nimium superba es. Sicut ergo hoc exaggerandi gratia dictum est: « In cælum exaltaris, » ei civitati, quæ non usque in cælum exaltabatur, aut ascendebat: sic pro festinatione exaggerationis dictum est: Ita currite, sic agite quod injunxi, ut ne minimum quidem vos retardent agentes<sup>2</sup>; sed omnia contemnentes, ad finem propositum festinate.

IX. Sed est aliud quod hic magis recogitem non dissimile intelligere<sup>3</sup>, quod plus pertinet ad me et ad omnes dispensatores, sed et ad vos auditores. Qui salutatur, salutem dicit. Nam et antiqui in epistolis suis sic scribebant: Ille illi salutem. Salutatio a salute nomen accepit. Quid ergo est: « Neminem in via salutaveritis? » Qui salutatur in via, per occasionem salutatur. Video vos cito intellexisse, nec tamen debeo jam finire. Non enim omnes cito intellexistis. Vidi in voce intelligentes, plures video silentio requirentes. Sed quia de via loquimur, tanquam in via

<sup>1</sup> Luc. x, 15. — <sup>2</sup> Forte iter agentes. — <sup>3</sup> Forte reconditum non difficile est intelligere.

ambulemus: veloces, tardos expectate, et pariter ambulate. Quid ergo dixi: Qui in via salutatur, per occasionem salutatur? Non ad eum ibat quem salutatur. Aliud agebat, aliud occurrit: aliud petebat, aliud de transverso quod ageret invenit. Quid est ergo per occasionem salutatur? Per occasionem salutem annuntiare. Quid est autem aliud, salutem annuntiare, quam Evangelium prædicare? Si ergo prædicas, hoc age per dilectionem, non per occasionem. Sunt ergo homines qui sua quærentes, non aliud prædicant Evangelium: de quibus Apostolus gemens dicit: « Omnes enim sua quærent, non quæ Jesu Christi<sup>1</sup>. » Et hi salutabant, hoc est, salutem annuntiabant, Evangelium prædicabant: sed aliud quærebant; et ideo per occasionem salutabant. Et quid est hoc? Si talis fueris, quisquis es facis: imo non talis quisquis facis, sed forte aliquis talis qui facis. Si talis fueris, non facis, sed fit de te.

X. Nam et tales admisit Apostolus: non tamen ut tales essent, præcepit. Et ipsi agunt aliquid, et perficitur ex ipsis: aliud quærent, et verbum annuntiant. Quid quærat annuntiator, ne cures: quod annuntiat, tenere velis; quod vero attendit, non ad te pertineat. Salutem audi ab ore ipsius, salutem tene ab ore ipsius. Noli iudex esse cordis ipsius. Si vides eum alia requirentem, quid ad te? Audi salutem: « Quæ dicunt facite. » Securum te fecit, qui dixit: Quæ dicunt facite. » Mala faciunt: « Quæ faciunt facere nolite<sup>2</sup>. » Bona faciunt, non in via salutant, non per occasionem Evangelium annuntiant: « Imitatores » eorum estote, sicut et ipsi Christi<sup>3</sup>. » Bonus tibi prædicat: carpe uvam de vite. Malus tibi prædicat, carpe uvam pendentem in sepe<sup>4</sup>. Botrus implicite in palmite inter spinas crevit, et de spinis non germinavit. Plane quando tale

<sup>1</sup> Philip. ii, 21. — <sup>2</sup> Matth. xxiii, 3. — <sup>3</sup> I Cor. iv, 16. — <sup>4</sup> Vide supra Serm. LXXIV.

aliquid vides et esuris, sollicite carpe, ne cum ad uvam manum mittis, lacereris a spinis. Hoc est quod dico : Sic audi quod bonum est, ne malos mores imiteris. Prædicet ex occasione, salutet in via : illi nocebit quod non audivit præceptum Christi : « Neminem in via salutaveritis : » tibi non nocebit, qui sive a transeunte, sive a veniente salutem audis, salutem tenes. Apostolum audi, sicut præmiseram, admonentem ista. Quid enim? « Dum omni modo, sive occasione, sive veritate Christus annuntietur, » et in hoc gaudeo, sed et gaudebo. Scio enim ipsum mihi » proficere in salutem per vestram obsecrationem<sup>1</sup>. »

XI. Talesigitur Apostoli Christi prædicatores Evangelii, non salutantes in via, hoc est, non aliud quærentes vel agentes, sed germana charitate Evangelium annuntiantes, veniant ad domum et dicant : « Pax huic domui. » Non ore solum dicunt : quo pleni sunt, fundunt : prædicant pacem, et habent pacem. Non sunt tales de quibus dictum est : « Pax, pax, et non est pax<sup>2</sup>. » Quid est : « Pax, » pax, et non est pax? Prædicantes, non habent; laudant, et non amant; dicunt, et non faciunt. Sed tamen tu accipe pacem, sive occasione, sive veritate Christus annuntietur. Qui ergo plenus est pace; et salutatur : « Pax huic » domui, si est illic filius pacis, requiescet super eum » pax illius; si quo minus, » forte enim non est illic filius pacis, nihil perdidit qui salutavit : « Ad vos, inquit, re- » vertetur. » Revertetur ad te, quæ non discessit a te. Hoc enim dicere voluit : Tibi prodest quod annuntiasti, nihil ei profuit qui non suscepit; non quia ille inanis remansit, ideo tu perdidisti mercedem; redditur tibi pro voluntate tua, redditur tibi pro charitate quam impendisti, reddet tibi qui te securum fecit voce Angelica : « Pax » in terra hominibus bonæ voluntatis<sup>3</sup>. »

<sup>1</sup> Philip. 1, 18, 19. — <sup>2</sup> Jerem. viii, 11. — <sup>3</sup> Luc. 11, 14.

SERMO CII<sup>1</sup>.

De verbis Evangelii Lucæ x : *Qui vos spernit, me spernit.*

I. DOMINUS noster Jesus Christus quod Discipulis suis loquebatur illo tempore scribebatur, et nobis ad audiendum parabatur. Audivimus ergo verba ejus. Quid enim nobis prodesset, si videretur, et non audiretur? Nec modo aliquid obest, quia non videtur, et tamen auditur. Dicit ergo : « Qui vos spernit, me spernit<sup>2</sup>. » Si solis Apostolis dixit : « Qui vos spernit, me spernit, » spernite nos. Si autem sermo ejus pervenit ad nos, et vocavit nos, et in eorum loco constituit nos, videte ne spernatis nos, ne ad illum perveniat injuria quam nobis feceritis. Si enim nos non timetis, illum timete qui dixit : « Qui vos spernit, » me spernit. » Quid autem nos loquimur vobis, qui sperni nolumus a vobis, nisi ut de vestris bonis moribus gaudeamus? Periculorum nostrorum sint solatia, vestra bona opera. Vivite bene, ne moriamini male.

II. Nec in his verbis quæ dixi : Vivite bene, ne moriamini male, attendatis eos qui forte male vixerunt, et in lectulis suis mortui sunt; et acta est pompa funeris eorum, et positi sunt in pretiosis sarcophagis, in sepulcris pulcherrime et operosissime fabricatis : et quia forte dicit sibi unusquisque vestrum : Vellem sic mori, putetis me rem vanam dicere voluisse; quoniam dixi velle me ut bene vivatis, ne male moriamini. Contra forte occurrit aliquis,

<sup>1</sup> Alias 14 de verbis Domini. — <sup>2</sup> Luc. x, 16.

qui et bene vixit, et secundum opinionem hominum male est mortuus: forte a ruina est mortuus, a naufragio mortuus est, a bestiis mortuus est: et dicit unusquisque carnalis in corde suo: Quid est bene vivere? Ecce ille sic vixit, et sic est mortuus. Redite ergo ad cor: et si fideles estis, invenietis ibi Christum: ipse vobis loquitur. Ego enim clamo: ille vero in silentio plus docet. Ego loquor per sonum sermonis: ille intus loquitur per timorem cogitationis. Ergo ipse inserat in corde vestro verbum meum: quoniam dicere ausus sum: Bene vivite, ne male moriamini. Ecce quoniam fides est in cordibus vestris, et ibi est Christus, et ipse habet docere quod ego cupio personare.

III. Recordamini in Evangelio divitem illum, et pauperem illum: divitem indutum purpura et bysso, et quotidianis epulis saginatum; pauperem vero illum jacentem ante januam divitis, esurientem, et de mensa ejus micas requirentem, ulceribus plenum; a canibus linctum<sup>1</sup>. Recordamini ergo: unde recordamini, nisi quia ibi est Christus in cordibus vestris? Dicit mihi quid ipsum intus interrogaveritis, et responderit vobis. Sequitur enim, et dicit: « Contigit mori inopem illum, et auferri ab Angelis » in sinum Abraham. Mortuus est autem et dives, et sepultus est in infernum. Cum autem in tormentis esset, » levavit oculos suos, et vidit Lazarum requiescentem in » sinu Abraham. Tunc clamavit, dicens: Pater Abraham, » miserere mei, et mitte Lazarum, ut intinguat digitum » suum in aquam, et stillet in linguam meam, quia crucior in hac flamma. » Superbus temporis, mendicus inferni. Pauper enim ille perveniebat ad micam: ille vero non perveniebat ad guttam. De duobus ergo istis dicit mihi, quis est bene mortuus, et quis est male mortuus?

<sup>1</sup> Luc. xviii, 19.

Nolite oculos interrogare, et ad cor redite. Si enim oculos interrogaveritis, falsa vobis respondent. Multum enim splendida sunt, et sæculariter fucata, quæ illi diviti morienti exhiberi potuerunt. Quæ potuerunt agmina plangentium esse servorum et ancillarum? quæ pompa clientium? qui splendor funeris? quod pretium sepulturæ? Credo eum aromatibus obrutum. Quid ergo dicturi sumus, fratres, bene istum mortuum, an male mortuum? Si oculos interrogatis, optime mortuus est: si magistrum vestrum interiorem requiritis, pessime mortuus est.

IV. Si ergo sic moriuntur superbi rerum suarum conservatores, et nihil inde pauperibus largientes; quomodo moriuntur qui rapiunt res alienas<sup>1</sup>? Verum ergo dixi: Vivite bene, ne male moriamini, ne quomodo dives ille moriamini. Non probat malam mortem, nisi tempus post mortem. E contra attendite illum pauperem: nolite oculis. nam errabitis: fides attendat, cor videat. Constituite illum ante oculos vestros jacentem in terra ulcerosum, venientes canes liguentes ulcera ejus. Sed cum talem illum revocatis ante oculos vestros, continuo expuitis, faciem avertitis, nares obturatis: cordis oculis videte. Mortuus est, et ablatum est ab Angelis in sinum Abraham. Familia divitis videbatur plangens: Angeli non videbantur gaudentes. Quid ergo respondit diviti Abraham? « Memento, fili, quia percepisti bona in vita tua<sup>2</sup>. » Nihil bonum putasti, nisi quod in ista vita habuisti. Accepisti: sed transierunt dies, et totum perdidisti; et torquendus in inferis remansisti.

V. Opportunum ergo est, fratres, ut hæc vobis dicantur. Attendite pauperes, sive jacentes, sive ambulantes<sup>3</sup>:

<sup>1</sup> Cod. Cass. Et qui servos vel ancillas suas cupiunt tradere in servitium alienum. — <sup>2</sup> Luc. xvi, 25. — <sup>3</sup> Cod. Cass. Sive servis vel ancillis vestris benefacientes.

attendite pauperes, facite opera bona. Qui soletis, facite : et qui non soletis, facite. Crescat numerus bene operantium : quoniam crescit et fidelium numerus. Quod facitis, quantum bonum sit nondum videtis : quia et rusticanus quando seminat, segetem non videt, sed terræ credit. Tu Deo quare non credis? Veniet messis nostra. Puta quia modo laborantes agimus, laborantes operamur recepturi, sicut scriptum est : « Euntes, ibant et flebant jactantes » semina sua ; venientes autem venient cum exultatione » portantes manipulos suos<sup>1</sup>. »

### SERMO CIII<sup>2</sup>.

De verbis Evangelii Lucae x : *Et mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam, etc.*

I. VERBA Domini nostri Jesu Christi, quæ modo ex Evangelio recitata sunt, admonent nos, esse unum aliquid quo tendamus, quando in hujus sæculi multitudine laboramus. Tendimus autem adhuc peregrinantes, nondum manentes; adhuc in via, nondum in patria; adhuc desiderando, nondum fruendo. Tamen tendamus, et sine pigritia et sine intermissione tendamus, ut aliquando pervenire valeamus.

II. Martha et Maria duæ sorores erant, ambæ non solum carne, sed etiam religione germanæ; ambæ Domino cohæserunt, ambæ Domino in carne præsentem concorditer servierunt. Suscepit eum Martha, sicut solent suscipi pe-

<sup>1</sup> Pal. cxxv, 6. — <sup>2</sup> Alias 26 de verbis Domini.

regrini. Sed tamen suscepit famula Dominum, ægra Salvatorem, creatura Creatorem. Suscepit autem spiritu pascenda, in carne pascendum. Voluit enim Dominus formam servi accipere, et accepta forma servi in illa pasci a servis, dignatione, non conditione. Nam et ista dignatio fuit, se præbere pascendum. Habebat carnem, in qua esuriret quidem, et sitiret; sed nescitis quia in eremo esurienti Angeli ministrabant<sup>1</sup>? Ergo quod pasci voluit, pascenti præstitit. Quid autem mirum, si et de sancto Elia præstitit viduæ, quem prius corvo ministrante pascebat<sup>2</sup>? Numquid pascendo defecerat, quando ad viduam mittebat? (Nequaquam. Non pascendo defecerat, quando ad viduam mittebat : ) sed religiosam viduam, per obsequium exhibitum servo suo, benedicere disponebat. Sic ergo susceptus est Dominus, tanquam hospes, qui « In » sua propria venit, et sui eum non receperunt; sed quot » quot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei » fieri<sup>3</sup>, » adoptans servos, et fratres faciens, redimens captivos, et faciens cohæredes. Ne quis tamen vestrum forsitan dicat : O beati qui Christum suscipere in domum propriam meruerunt! Noli dolere, noli murmurare, quia temporibus natus es, quando jam Dominum non vides in carne : non tibi abstulit istam dignationem. « Cum uni, » inquit, ex minimis meis fecistis, mihi fecistis<sup>4</sup>. »

III. Hæc de Domino pascendo in carne, sed pascente in spiritu, pauca pro tempore dixerimus : veniamus ad causam, quam de unitate proposui. Martha Dominum pascere disponens et præparans, circa multum ministerium occupabatur : Maria soror ejus pasci a Domino magis elegit. Deseruit quodam modo sororem suam circa multum ministerium laborantem : et sedit ipsa ad pedes Domini,

<sup>1</sup> Matth. iv, 11. — <sup>2</sup> 3 Reg. xix, 6. — <sup>3</sup> Joan. i, 11, 12. — <sup>4</sup> Matth. xxv, 40.